

baade for Kirkens og Skolens indre Anliggender, og de maae da ophæves og affkaffes, førend vi kunne tænke, der skulde udvikle sig noget Bedre. Der er saaledes især to forskrækkeligt daarlige Lovbestemmelser, som angaae Skolevæsenet, som har stor og skadelig Indflydelse paa Skolens indre Anliggender, og enten forhindre en bedre Aand fra at komme ind eller fra at gjøre Gavn. Den ene er Skoletvang med Mulktter og den anden er Monopolet for Seminarierne. Disse Lovbestemmelser maae ophæves og affkaffes af enhver Administration, der virkelig har for Øie at frembringe et bedre Skolevæsen, og som anseer det for et bedre Skolevæsen, naar det bliver mere levende, mere folkeligt og mere frugtbart. Nu skulde jeg mene, at det er klart, at førend man f. Ex. har affkaffet og ophævet Skoletvang med Mulktter eller uden at gjøre det med det samme, vilde det være den største Ubillighed og Latterlighed at forlange af Communerne, at de godvillig skulde give endnu mere til Skolevæsenet, og at ovenikjøbet dem, der have Børn i Skole, skulde betale Skolepenge. Jeg veed ikke, om Thinget har gjort sig nogen levende Forestilling om, hvad det er, saalange man ikke paa nogen Maade sikkrer Folket en Udflugt til et Skolevæsen, som det kan være velfornøiet med og gavnligt for deres Børn, men derimod siger til dem: „Hvad enten Du synes, at den Skole vi have, duer eller ikke, saa, dersom Du ikke sender dine Børn i den, skal Du betale Mulkt, og dersom Du sender dine Børn i den, skal Du betale Skolepenge“; jeg kan ikke finde det andet end urimeligt. Det er jo vist nok, at der er en heel Deel, som synes, at Skoletvang med Mulktter kan være ret. Vi hørte nylig vor Skoledirecteur tage det i Forsvar og sige, at det ikke var andet end et Baand paa de Forældre, der vilde forsømme deres Børn. Jeg vil ikke vildere indlade mig derpaa, men jeg vil blot sige, at man maa huske, at denne Vang, i mine Dine, er lige saa skadelig som vanærende, og hviler alene paa Bønder og andre Almuesmand, men ikke paa os andre. Der er intet Spørgsmaal om, at vi Andre vilde søle os overmaade meget vanærede og bebyrdede, dersom det ogsaa skulde gjælde for os og vore Børn. (En Stemme: Nei!) Ja, maaffee det værede

Medlem ikke finder det, det kan jeg ikke sige Noget om, men det er nu min Mening og deres, der tænke ligesom jeg. Jeg kan ikke see andet, end at der herved er gaaet ud fra den Forudsætning, at der hos Bonden ikke kunde formodes nær saa godt Hjertelag for hans Børn som hos os Andre, hvad vist er meget vigtigt. Dernæst saa skulde jeg mene, at da der sædvanlig er flere Børn, end man kan skaffe Rum og Lust til, saaledes som Sundhedsscollegiet siger, at de bør have det, saa Ministeren har maattet forbeholde sig at sætte en Klemme paa dem, og da man endnu langt mindre kan sikke dem saa megen Aand og Liv, som de behøve, saa skulde man dog tage sig lågt for at drive flere i Skolen og kræve dem for Skolepenge. Det er vist nok, efter den Erfaring, jeg har, at naar de have 90 Børn — de skulde jo kunne have 120 — og de skulle gjøre Noget for at skaffe dem positive Kundskaber i større eller mindre Grad, da er det en Umulighed, undtagen saavidt den indbyrdes Underviisning kan række. Den høitærede Cultusminister sagde igaar, just ikke i Anledning af, hvad jeg havde sagt, men vel i Anledning af de samme Anker, som jeg havde gjort, at et saadant Ideal kunde man jo godt have for Skolen og man kunde ogsaa ønske, at det blev udført, men saalange man ikke kunde vise, hvad der lader sig gjøre under de forhaandenværende Omstændigheder, kunde man ikke fordrø, at der skulde tages Hensyn paa dem. Men, sæt nu, Ministeren havde Ret i, at hvor daarlige end Almueskolen er, saa vare vi dog ikke komne saa vidt, at vi kunde vise, at Almueskolen kan være ganske anderledes fri og folkelig end den, vi møde her; dersom det var saa, saa er det min Overbeviisning, at man da heller skulde lade hele Skolesagen hvile, indtil man fik bedre Oplysning, thi der er ingen Nødvendighed, ingen Fornødt i, saalange Skolerne ikke blive bedre, end de nu ere, da at gjøre nye Fordringer fremfor Alt til Communen, at den enten skal bekoste nye Huse eller lønne Lærerne bedre, da det kun er at bygge kaffede Grave, der skinne udvendig, men indvendig ere fulde af døde Been. Jeg maa imidlertid ved denne Leilighed sige, at der vel ikke er Meget, af hvad jeg i mange Aar har arbejdet for, som er kommet saaledes levende